

Stížnost proti rozhodnutí o vzetí do vazby

Zájem na urychleném projednání stížnosti proti rozhodnutí o uvalení vazby jako záruka ochrany osobní svobody podle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je třeba sladit se zájmem obviněného na přístup k soudu a na odůvodnění stížnosti proti takovému rozhodnutí; nevzdá-li se obviněný práva stížnost podat, je rozhodnutí stížnostního soudu, vydané dříve, než bylo obviněnému doručeno písemné vyhotovení rozhodnutí o uvalení vazby, porušením jeho základních práv na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 ve spojení s čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Rychlost vazebního řízení je z hlediska svého účelu stanovena ve prospěch toho, kdo je omezován v osobní svobodě podle čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stanoví-li proto čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů, je třeba toto ustanovení vykládat in favorem rei, tedy ve prospěch toho, kdo žádá soudní ochranu před takovým zásahem.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 905/20, ze dne 12.5.2020)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele R. M., zastoupeného Mgr. J.Š., advokátem, sídlem P., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2020 sp. zn. 61 To 94/2020 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 1. února 2020 sp. zn. 37 Nt 1607/2020, za účasti Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 5, jako účastníků řízení, a Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2020 sp. zn. 61 To 94/2020 byla porušena stěžovatelova práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1, na projednání jeho věci bez zbytečných průtahů a na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 ve spojení s čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2020 sp. zn. 61 To 94/2020 se ruší. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, jimiž došlo dle jeho tvrzení k porušení jeho ústavních práv vyplývajících z čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Z obsahu napadených rozhodnutí Ústavní soud zjistil, že v záhlaví uvedeném usnesením rozhodl Obvodní soud pro Prahu 5 (dále jen "obvodní soud") o vzetí stěžovatele do vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. b) a c) zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní řád"). Tzv. koluzní vazba je podle obvodního soudu odůvodněna obavou z ovlivňování svědka, který nebyl doposud vyslechnut. Podle obvodního soudu jsou v posuzované věci dány rovněž důvody tzv. předstížné vazby, neboť podle zjištěných skutečností stěžovatel neměl stabilní legální příjem a prodej drog byl jeho hlavní výdělečnou činností.

3. Proti usnesení obvodního soudu podal stěžovatel ihned při vazebním zasedání stížnost, kterou

blíže neodůvodnil (tzv. blanketní stížnost). Tuto stížnost zamítl Městský soud v Praze (dále jen "městský soud") napadeným usnesením ze dne 6. 2. 2020. V jeho odůvodnění se ztotožnil se všemi závěry obvodního soudu.

II. Argumentace stěžovatele

4. Stěžovatel namítá, že městský soud nevyčkal na to, až stěžovatel odůvodní svoji stížnost proti usnesení obvodního soudu. Dokonce městský soud rozhodl o den dříve (viz níže sub 14), než bylo stěžovateli doručeno písemné znění usnesení obvodního soudu. Soudy tak svým "bleskovým" postupem zmařily právo stěžovatele vznést proti usnesení obvodního soudu námitky. Takový postup je podle jeho názoru v rozporu s nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3333/19 a IV. ÚS 3003/19. Dále stěžovatel namítá, že odůvodnění napadených rozhodnutí je založeno na spekulacích a neúplně zjištěném skutkovém stavu. Svědek, kterého měl stěžovatel ovlivňovat, se nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Obava z jeho ovlivňování je tedy nesmyslná. Ohledně předstižné vazby soudy ignorovaly skutečnost, že stěžovatel řádně podniká.

III. Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatele

5. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

6. Městský soud a obvodní soud ve svých vyjádřeních pouze odkázaly na napadená rozhodnutí.

7. Obvodní státní zastupitelství ve svém vyjádření uvedlo, že nesouhlasí se stěžovatelovým názorem ohledně porušení jeho procesních práv. Stěžovatel i jeho obhájce byli přítomni vyhlášení usnesení obvodního soudu a byli poučeni o povinnosti podat stížnost do tří dnů od vyhlášení. Stěžovatel podal stížnost ústně do protokolu, aniž by avizoval, že ji jakkoliv doplní. Soudy tak postupovaly správně, jednaly-li s maximální rychlostí, neboť jde o vazební věc. Nález sp. zn. III. ÚS 3333/19 se vztahuje na situaci, kdy si obviněný sám v rámci blanketní stížnosti vyhradil lhůtu na její doplnění. To však stěžovatel neučinil. Nález sp. zn. IV. ÚS 3003/19 se zabývá samotnou lhůtou pro podání stížnosti, která však zde není předmětem sporu. Stěžovatelova argumentace by vedla k absurdnímu závěru, že ústně do protokolu nelze podat bezvadnou stížnost, což by omezovalo přístup obviněných k tomuto oprávněnému prostředku. Námitky ohledně obsahu napadených rozhodnutí pak dle vyjádření zcela vybočují z přezkumné činnosti Ústavního soudu. Pobyt svědka ve výkonu trestu odnětí svobody nevylučuje uplatnění tzv. koluzní vazby. Z toho důvodu státní zastupitelství navrholo, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl. Městské státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo. Vzhledem k tomu, že bylo poučeno, že v takovém případě bude mít Ústavní soud za to, že se svého postavení vzdává, již s ním dále nebylo jednáno.

8. Soudce zpravodaj zaslal tato vyjádření stěžovateli na vědomí a k případné replice. Ten této možnosti využil a zdůraznil, že je třeba stížnost považovat za perfektní teprve tehdy, je-li odůvodněna. Dle stěžovatele je iluzorní, že by bez argumentace obviněného stížnostní soud mohl usnesení soudu prvního stupně zrušit. Argument o nutnosti rychlého vyřízení blanketní stížnosti je dle stěžovatele absurdním popřením ústavních práv obviněného. Několikadenní odklad rozhodnutí nemohl způsobit významné porušení stěžovatelových práv. Dle stěžovatele státní zastupitelství hledá v judikatuře Ústavního soudu "skulinky", aby mohlo jeho závěry obejít.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno

rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

10. Poté, co se Ústavní soud seznámil s argumentací stěžovatele, obsahem napadených rozhodnutí a vyjádřeními ostatních účastníků řízení, shledal, že ústavní stížnost je částečně důvodná.

11. Těžiště stěžovatelovy argumentace spočívá v námitce porušení jeho práva odůvodnit stížnost proti usnesení obvodního soudu. Problematikou dodržování pravidel řádně vedeného stížnostního řízení podle trestního řádu se Ústavní soud v minulosti opakovaně zabýval, i když především postupem obecných soudů, kterými byla stížnost zamítnuta pro opožděnost [viz např. nálezy ze dne 31. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 3842/17 (N 106/89 SbNU 573) nebo ze dne 5. 2. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3780/18; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Obecné požadavky vyplývající z této judikatury je však třeba aplikovat i v dalších situacích s ústavním přesahem. To se týká právě posuzované věci, ve které nelze považovat zdánlivý meritorní přezkum (bez reálného přezkumu stěžovatelových námitek) za postup a priori ústavně konformní.

12. Uplynutí lhůty pro podání stížnosti (a tedy možnost jejího projednání) je třeba při rozhodování o vazbě zásadně odvozovat od doručení písemného vyhotovení usnesení. Opačný závěr by nutil oprávněnou osobu podat stížnost proti usnesení, aniž by se mohla seznámit s jeho písemným vyhotovením, a povinnost doručit opis takového usnesení by se pak jevila jako samoučelná. Bez ohledu na skutečnost, že při vyhlášení usnesení se vedle výroku sděluje i podstatná část odůvodnění, je možnost seznámit se s písemným odůvodněním usnesení, porozumět argumentaci soudu a zvážit možnost obrany proti němu pro kvalifikované podání stížnosti klíčová. Usnesení o vzetí do vazby se přitom svým významem a důsledky v podobě zásahu do osobní svobody stěžovatele blíží rozsudku. Právě proto byla stanovena povinnost jeho opis oprávněným osobám písemně doručit; pakliže by se lhůta k podání stížnosti neodvívjela od doručení opisu usnesení, ztratilo by toto ustanovení svůj racionální smysl [obdobně viz nálezy ze dne 5. 1. 2006 sp. zn. III. ÚS 457/05 (N 4/40 SbNU 39), taktéž ze dne 10. 3. 2005 sp. zn. III. ÚS 303/04 (N 52/36 SbNU 555), a dále již uvedený nálezy sp. zn. I. ÚS 3842/17]. Nehledě na to, že by takový opačný postup zcela iracionálně dával výhodu obviněným, jejichž obhájci se vazebních zasedání neúčastní. Stejně tak by neměli být znevýhodněni obvinění, kteří blanketní stížnost podají hned při vyhlášení usnesení soudu prvního stupně. Požadavek na urychlené projednání je pak stanoven k ochraně obviněného, a pokud tato osoba žádá (resp. její procesní postup tomu napovídá), aby bylo s rozhodnutím posečkáno v zájmu její obhajoby, je třeba takový návrh upřednostnit před požadavkem na rychlost řízení (srov. nálezy ze dne 4. 9. 2018 sp. zn. I. ÚS 1692/18). Ústavní soud proto nemohl přisvědčit stanovisku obvodního státního zastupitelství, podle kterého lze podat bezvadnou stížnost na základě jen ústního odůvodnění usnesení, neboť to se často děje v situaci, kdy jeho možnost sledovat vyhlášení může být ovlivněna i jeho rozrušením z právě učiněného vzetí do vazby a bez možnosti zvážit právní argumentaci obecného soudu. Rovněž argument, že opačný postup "omezuje přístup obviněných k tomuto oprávněnému prostředku", v posuzované věci neobstojí, protože vychází právě z představy, že o stížnosti (a tím o omezení osobní svobody) musí být rozhodnuto hlavně rychle, nikoli však vždy (jako v posuzované věci) s pořádkem argumentace obviněného.

13. S argumentací obvodního státního zastupitelství lze souhlasit potud, že soud nemá časově neohrazenou povinnost vyčkat na odůvodnění blanketní stížnosti (srov. např. usnesení ze dne 30. 6. 2016 sp. zn. III. ÚS 1578/16), neavizoval-li obviněný, že se chystá stížnost doplnit. Zároveň je však dle Ústavního soudu vyloučeno, aby stížnostní soud možnost takového doplnění obviněnému fakticky upřel tím, že o blanketní stížnosti rozhodne dříve, než je usnesení soudu prvního stupně obviněnému

doručeno. Ten se tak nemůže seznámit se všemi důvody, které vedly k omezení jeho osobní svobody a nemá tak reálnou možnost na ně reagovat. Zvláště u obviněných zastoupených obhájcem lze podání "definitivní" blanketní stížnosti považovat za zcela výjimečné; naopak je tak zpravidla činěno v duchu procesní opatrnosti v okamžiku, kdy ještě obhajoba nezná písemné důvody uvalení vazby. Nevzdá-li se obviněný práva podat stížnost proti usnesení o vzetí do vazby, je třeba s případným rozhodnutím stížnostního soudu vyčkat do doby, než se může obhajoba seznámit s odůvodněním vazby. Opačný postup by dle Ústavního soudu představoval nepřipustný výklad pravidel vazebního trestního řízení, nerespektující právo obviněného na přístup k soudu.

14. Právě k takovému neústavnímu zásahu do procesních práv stěžovatele v posuzované věci došlo. Předmětné usnesení obvodního soudu bylo vydáno dne 1. 2. 2020 a doručeno stěžovateli do vazební věznice dne 7. 2. 2020. Avšak neveřejné zasedání k projednání jeho blanketní stížnosti proběhlo již předešlého dne, tj. 6. 2. 2020. Z toho podle Ústavního soudu plyne, že stěžovateli nebylo reálně umožněno podat proti usnesení obvodního soudu náležitě odůvodněnou stížnost. Takto urychlený postup, nerespektující logiku po sobě jdoucích úkonů, nelze dle Ústavního soudu hodnotit jinak než jako až nepřipustně překotný, a z hlediska kognice Ústavního soudu neústavní. Popsaný zásah do stěžovatelových práv přitom není toliko formální, a to ani vzhledem k významu revizního principu stížnostního řízení. Ačkoli nelze vyloučit, že by stížnostní soud mohl takové rozhodnutí zrušit i sám, nelze takové možnosti dát přednost před zárukami obviněného na právní ochranu své osobní svobody. Význam těchto procesních záruk je zjevný i v podmínkách posuzované věci. Jak se podává z písemného odůvodnění stěžovatelovy stížnosti ze dne 10. 2. 2020 proti vazebnímu usnesení obvodního soudu, zpochybňuje stěžovatel důvodnost vazby poukazem na nikoliv zřejmě irelevantní skutečnosti (pobyt ovlivňovaného svědka ve výkonu trestu odnětí svobody a údajně dostatečné příjmy z vlastního podnikání), s nimiž se stížnostní soud nikterak nevypořádal. Ústavní soud proto na základě uvedeného skutkového stavu a rozhodnutí obecných soudů napadených ústavní stížností dospěl k závěru, že zájem na urychleném projednání stížnosti proti rozhodnutí o uvalení vazby jako záruka ochrany osobní svobody podle čl. 8 Listiny je třeba sladit se zájmem obviněného na odůvodnění stížnosti proti takovému rozhodnutí. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny má každý právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů. Toto ustanovení je však třeba vykládat in favorem rei, tedy ve prospěch toho, kdo žádá soudní ochranu, nikoli opačně, to znamená, aby bylo co nejrychleji rozhodnuto v jeho prospěch o propuštění z vazby v případě vazby nezákonně uvalené nebo aby byl co nejkratší dobu ve vazbě, rozhoduje-li se o prodlužování vazby apod. (srov. § 71a a § 72a a násl. trestního řádu). Nevzdá-li se proto obviněný práva takovou stížnost podat, je rozhodnutí stížnostního soudu, vydané dříve, než bylo obviněnému doručeno písemné vyhotovení rozhodnutí o uvalení vazby, porušením jeho základních práv na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 ve spojení s čl. 8 odst. 2 Listiny.

15. Ústavní soud tak uzavírá, že rychlost vazebního řízení je z hlediska svého účelu stanovena ve prospěch toho, kdo je na shora uvedené osobní svobodě podle čl. 8 odst. 2 Listiny omezován. Stanoví-li proto čl. 38 odst. 2 Listiny, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů, je třeba toto ustanovení vykládat in favorem rei, tedy ve prospěch toho, kdo žádá soudní ochranu před takovým zásahem, to znamená, aby bylo co nejrychleji rozhodnuto v jeho prospěch o propuštění z vazby v případě vazby nezákonně uvalené nebo aby byl co nejkratší dobu ve vazbě, rozhoduje-li se o prodlužování vazby apod. (srov. § 71a a § 72a a násl. trestního řádu).

16. Vzhledem k tomu, že Ústavní soud shledal porušení právě uvedených základních práv stěžovatele (sub 14), nezabýval se již další stěžovatelem uplatněnou argumentací. Posoudit důvodnost uvalení vazby bude nyní úkolem městského soudu jako soudu stížnostního. Z toho důvodu musel Ústavní soud odmítnout ústavní stížnost v té části, která směřovala proti usnesení obvodního soudu. Jeho meritorní přezkum by v této fázi "živého" řízení odporoval zásadě subsidiarity řízení o ústavní stížnosti a v této části je proto ústavní stížnost nepřipustnou, neboť by tak předcházela posouzení

těchto stížnostních námitek městským soudem v nově otevřeném řízení.

17. S ohledem na výše uvedené důvody Ústavnímu soudu nezbylo, než podle § 82 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu konstatovat, že napadeným rozhodnutím městského soudu došlo k porušení ústavně zaručeného základního práva stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 a na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 ve spojení s čl. 8 odst. 2 Listiny, a toto rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušit.

18. V části brojící proti usnesení obvodního soudu pak Ústavní soud ústavní stížnost odmítl podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)